

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew. 8 № 54536 /II

59367
Pocztą polowa 53 29 listopada 1920 r.

Ściśle tajne
trzymać pod zamknięciem!

D o

Generalnej Adjutantury Naczelnego Wodza
w m i e j s c u

Przesyła się w załączeniu do wiadomości odpis raportu
p.o. Attaché wojskowego w Paryżu Nr. 260/P z dnia 20 listopa-
da 1920 r.

l załącznik.

I-szy Zastępca Szefa Szt. Gen. -

K U L I N S K I m.p.

Generał-pporucznik

za zgodność:

W. Z. Sikorski
W. Z. Sikorski

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L: Dz. 59367 data 29.11.1920
całkow. Wydział

Otrzymała: Generalna Adjutantura Naczelnego Wodza.
Minister Spraw Wojskowych.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

POSELSTWO POLSKIE

W PARYŻU

ATTACHÉ WOJSKOWY

II bis, Avenue Kléber.

N° 260/P.

Paryż, dnia 26 Listopada 19 20.

Do

Oddziału II Naczelnego Dowództwa W.P.

W WARSZAWIE.

Melduje, że w pewnych kołach finansowych w Paryżu pracują obecnie nad nowym projektem, mającym na celu zwalczenie bolszewizmu w Rosji.

Punktem wyjściowym tej proponowanej nowej akcji, wysuwanej przez poważnych przedstawicieli grupy interesów francuskich, belgijskich i angielskich posiadaczy kopalń węglowych, rudy i szczególnie naftiarzy, ma być ERZERUM i wogóle ARMENIA, a następnie KAUKAZ. Akcja byłaby prowadzona przez b.rosyjską i turecką ARMENIĘ, GRUZJĘ, AZERBEJDŻAN, KUBAN aż do osiągnięcia bogatych ziem Donskich Kozaków.

Według zdania propagatorów tego planu pochod przez KAUKAZ na północ miałby następujące przewagi nad akcją DENIKINA i WRANGLA, że:

- 1) Przez KAUKAZ przechodzi jedna linja kolejowa i flanki są zabezpieczone morzem,
- 2) To dałoby możność przyłączenia się do wspólnej akcji anty-bolszewickiej wszystkich narodowości KAUKAZU, prowadzących obecnie tę walkę pojedynczo,

3) Dałoby możliwość wywozu bawełny z ARMENII, zboża z KUBANIA i nafty z BAKU, któreby pędzono rurami do BATUMU.

Przy zapewnionej, drogą pojednawczej polityki, pomocą i dobrej woli zamieszkałych narodów na tyłach ekspedycji, koszta jej byłyby pokryte drogą eksportu i wymiany surowców, jako ba-
welny Armeńskiej, pszenicy Kubańskiej i nafty na amunicję, ekwipunek, oraz ogólne koszta utrzymania wojska.

Wobec tego plan ten miałby posiadać znacznie większe szanse powodzenia, niż plany innych organizatorów pochodów antybolszewickich i rozwijałby się, posuwając się stopniowo ku MOSKWI, opierając flanki idących naprzód wojsk, z jednej strony o DON z drugiej o WOLGĘ.

Propagatorzy tego planu zwrócili się z propozycją wzięcia w ręce przeprowadzenie jego do oficera służby amerykańskiej James REY'a, wysokiego komisarza Międzysojuszniczej Komisji w Transkaukazie i pomocnika pułk. amer. HASKELL'a, oraz do ppłk. Charles SWEENEY, należącego do Misji Aljanckiej w KORFU.

Oficerom tym było podobno zaproponowane pięć milionów funtów szt. przed rozpoczęciem akcji i drugie pięć milionów f.szt. zaraz po rozpoczęciu.

Obecność na czele organizacji dwóch oficerów amerykańskich, znanych jako zdolnych wojskowych i dobrych organizatorów, uważana była za pożądaną przez koła rosyjskie, biorące w tem udział w celu nadania pozoru, że akcja ta jest prowadzona z milczącą zgodą rządu amerykańskiego.

Upatrzonym wodzem miał być generał ormiański TORCOM, który niedawno wrócił z ARMENII do AMERYKI, aby wśród zamieszkałych tam Ormian, werbować ochotników dla tej nowej ekspedycji. Obecnie jednak gdy kierownicy amerykańskiego Ministerjum Wojny odmówili swego poparcia, TORCOM wstrzymał tę akcję. On był wysuwany również jako ewentualny kandydat na prezydenta republiki tej Ormiańskiej okręgu Erzerumskiego.

Sfery rosyjskie propagujące ten plan należą do dotychczasowych stronników WRANGIA. Na konferencji, która odbyła się w Paryżu w zeszłym tygodniu, debatowano nad przetransportowaniem części wojska WRANGIA w odpowiednie miejsce, gdzie one mogłyby być przeorganizowane i ćwiczzone przez oficerów amerykańskich, a następnie przewiezione przez Czarne Morze do TREPIZONTU.

Do transportów tych byłyby użyte francuskie i angielskie okręty. Akcja rozpoczęta w kierunku na ERZERUM miałaby być poprzedzona wezwaniem gen.TORCOMA do swych rodaków, dla których byłby on wybawcą od jarzma KEMAL PASZY.

Po zajęciu ERZERUMU i wypędzeniu Kemalistów gen.Torcom miał ogłosić mobilizację miejscowych Ormian, wojska zaś Wranglowe pod wodzą innego Generała miałyby za zadanie oczyszczenie od bolszewików b.rosyjskiej ARMENII i AZERBEJDZANU. Tym innym generałem miał być gen.TOWNSHEND, znany z operacji pod Kutelmara i którego Wrangel wzywał poprzednio na Krym, celem powierzenia mu dowództwa.

Przed rozpoczęciem akcji miano dać wspomnianym wyżej amerykańskim oficerom gwarancję grupy banków londyńskich, że operacja będzie hojnie finansowana przez te banki.

Powyższe informacje są ściśle i doszły do mnie dzięki niedyskrecji jednego oficera amerykańskiego.

Nie oceniając in meritum tego planu, który wydaje się fantastyczny, zasługuje na uwagę stopień zainteresowania nie tyle Rosją, ile bogactwami jej w międzynarodowych kołach finansowych.

Gdy tylko Wrangel zaczął upadać, już inne koła finansowe zainteresowane bardziej w bogactwach Kaukazu pracują nad zorganizowaniem nowej akcji, która niezależnie od jej ostatecznego wyniku, choćby na krótki czas, pozwoliła eksploatować naftę, bawełnę etc.

Upadek Wrangla, który był dyskutowany przez tutejsze koła wojskowe, lecz którego nie spodziewano się tak prędko, wywołał ogromną konsternację.

Nie mówiąc o części prasy, która w sposób gwałtowny czyni Polskę odpowiedzialną za rozbicie Wrangla, przeciwko czemu Poselstwo tutejsze energicznie wystąpiło na Quai d'Orsay, grożąc, że o ile kampanja ta i forma jej nie ustanie, to Poselstwo opublikuje dokumenty, stwierdzające, że Francja była zwolenniczką zawarcia przez nas pokoju z bolszewikami, nawet w tutejszych kołach wojskowych widzą w tem główną przyczynę "katastrofy krymskiej".

Protestowałem przeciwko temu, przypominając to co mówiłem w tut. Ministerjum Wojny przeszło miesiąc temu na podstawie otrzymywanych komunikatów i własnych informacji, że armja Wrangla dezor-

ganizuje się, że dyscyplina rozluźnia się i przekupstwo rośnie, a zatem upadek jej był nieunikniony, niezależnie od tego czy Polska zawrze pokój, czy nie.

Tutejsze koła wojskowe nie ukrywają jednak obaw, że bolszewicy, po zlikwidowaniu oddziałów Petlury i Sawinkowa nie zwróca się przeciwko Polsce.

Jednocześnie dowiedziałem się, że pewne poważne grupy przemysłowców francuskich zasięgnęły opinii tutaj. Ministerjum Spraw Zagranicznych co do ewentualnego nawiązania stosunków handlowych przez nich z Rosją sowiecką. Przytem przewidywany eksport miałby być płatny w złocie.

Ministerjum Spraw Zagranicznych pozostawiło im zupełną swobodę działania. - Objaw ten jest charakterystyczny, jako pierwszy w tym rodzaju we Francji.

Wobec powyższego i celem zbadania stanowiska tutejszych koł rządowych względem nas w razie napadu Rosji, prosiłem przedwczoraj, w porozumieniu z Poselstwem, połoficjalnie Ministerjum Wojny o zakomunikowanie mi, czy ewentualnie zgodziło by się ustąpić Polsce, przeznaczone dla Wrangla, transporty wojenne.

Po otrzymaniu odpowiedzi natychmiast zamelduję.

Wniesiony do Komisji Wojskowej parlamentu przez Ministra Wojny p. LEFEVRE projekt dwuletniej służby, o którym donosiłem w poprzednich raportach, jest w dalszym ciągu przedmiotem zamiętej walki w kołach parlamentarnych, które po większej części ze względów czysto politycznych, a raczej nawet wyborczych, dążą do wprowadzenia jednorocznej służby.

7 | Wobec opozycji nawet w łonie Ministerstwa I6.b.m. było zwo-
lane posiedzenie gabinetu pod przewodnictwem prezydenta i zasada
I8-miesięcznej służby została ostatecznie przyjęta z tą poprawką
p.LEFEVRE'a, że przejście do tej służby będzie stopniowe i dopiero
pobór 1922 roku będzie odbywał I8 miesięcy.

Wobec tego jednak, że opinia Ministra Wojny co do stopniowego
przejścia do I8-miesięcznej służby została uwzględniona i przyjęta,
izby mają najprzód dyskutować nad projektem reorganizacji armii,
przygotowującą bez wstrząśnienia to przejście, a następnie nad sa-
mym projektem. Projekt reorganizacji armii nie jest jeszcze opra-
cowany, gdyż dotychczasowe prace przygotowawcze uwzględniały 2-let-
nią służbę, obecnie zaś termin ten, będąc skrócony, pociąga za sobą
cały szereg zasadniczych zmian.

Z dyskusji, toczącej się koło nowego prawa poborowego, wyla-
niają się dwie przeciwstawiające się wzajemnie teorie: teoria sta-
nu liczebnego (théorie des effectifs) ~~zastępowana~~ bronią przez
Ministra Wojny, i teoria materjalna (théorie du matériel); na której
opierają się przeciwnicy 2-letniej służby.

Attaché Wojskowy
Z rozkazu zastępcy

[Signature]
Również